

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οικονομική και κοινωνική συνοχή: ανταγωνιστικότητα των περιφερειών, διακυβέρνηση και συνεργασία»

(2004/C 10/19)

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Ιταλικής Προεδρίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο Μόνιμος Αντιπρόσωπος της Ιταλίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση — με επιστολή του στις 8 Απριλίου 2003 — ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει γνωμοδότηση με το ανωτέρω θέμα.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η ΕΟΚΕ αποφάσισε να ορίσει τον κ. Malosse ως γενικό εισηγητή, κατά την 402η σύνοδο ολομέλειας της 24ης και 25ης Σεπτεμβρίου 2003 (συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου), και υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 76 ψήφους υπέρ και μία ψήφο κατά.

1. Παρουσίαση

1.1. Το σχέδιο Συνταγματικής Συνθήκης που υποβλήθηκε στην Ιταλική Προεδρία στις 18 Ιουλίου 2003 διαφυλάσσει και ενισχύει την πολιτική συνοχής ως έναν από τους βασικούς πυλώνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υπήρξε ένας από τους πρωτεργάτες και κύριους υποστηρικτές της εν λόγω πολιτικής από την έναρξή της, στις αρχές της δεκαετίας του '80.

1.2. Πρωτοστάτης στον τομέα της διοικητικής απλοποίησης (1), η ΕΟΚΕ ανησυχεί σχετικά με διάφορες ενδείξεις κακής διαχείρισης: καθυστερήσεις κατά την εφαρμογή προγραμμάτων, ανεπαρκείς εταιρικές σχέσεις με τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους, αντιφάσεις μεταξύ των διαφόρων πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με την προοπτική της διεύρυνσης της ΕΕ την 1η Μαΐου 2004 και της ένταξης χωρών οι οποίες θα επωφεληθούν τα μέγιστα από την πολιτική αυτή χωρίς να διαθέτουν εμπειρία — και, συχνά, ούτε τις απαιτούμενες ικανότητες — για την εφαρμογή της, αλλά και ενόψει της ολοένα και μεγαλύτερης παγκοσμιοποίησης των οικονομιών, το μέλλον της πολιτικής συνοχής μπορεί να διασφαλισθεί μόνον με καλύτερη διακυβέρνηση.

1.3. Η ΕΟΚΕ επικροτεί και υποστηρίζει αδιαλείπτως την εφαρμογή της διαδικασίας της Λισσαβώνας, προκειμένου να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση η πλέον ανταγωνιστική οικονομία στον κόσμο που να βασίζεται στη γνώση έως το 2010. Ο εν λόγω στόχος, ο οποίος θα μπορούσε να κινητοποιήσει τους ευρωπαίους πολίτες, τίθεται επί του παρόντος υπό αμφισβήτηση εξαιτίας της ασταθούς οικονομικής συγκυρίας και ελλείπει πραγματικής βούλησης εκ μέρους των κρατών μελών και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ουσιαστική εφαρμογή των αξόνων της Λισσαβώνας. Επιπλέον, απαιτείται ακόμη η προαγωγή ουσιαστικού διαλόγου μεταξύ των επιχειρήσεων, των κοινωνικών εταίρων και εκείνων που μπορούν να βοηθήσουν τους πολίτες να ενστερνισθούν τις μεταρρυθμίσεις, τα σχέδια και τις φιλοδοξίες της διαδικασίας της Λισσαβώνας!

(1) Η ΕΟΚΕ είναι το πρώτο όργανο της ΕΕ το οποίο φρόντισε να αποκτήσει Κώδικα Ορθής Συμπεριφοράς στον τομέα της απλοποίησης.

1.4. Υπό αυτό το πρίσμα και κατόπιν αιτήματος της Ιταλικής Προεδρίας, η ΕΟΚΕ διατυπώνει μία σειρά συστάσεων σχετικά με το μέλλον της πολιτικής συνοχής σε συνάρτηση με την ανταγωνιστικότητα, τη διακυβέρνηση και τη συνεργασία, με βάση τις πρόσφατες εργασίες του ειδικευμένου τμήματός της «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» (2).

2. Ανταγωνιστικότητα των περιφερειών

2.1. Στόχος μίας ανανεωμένης πολιτικής συνοχής πρέπει να είναι να μπορέσει ολόκληρη η ευρωπαϊκή επικράτεια να προσαρμοσθεί στις προκλήσεις που συνεπάγεται η οικονομία της γνώσης, κατά τρόπο ώστε να μπορέσουν όλες οι περιφέρειες να συνεκτιμήσουν τους στόχους της Λισσαβώνας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση απαιτείται εφεξής να κατορθώσει την εκ νέου επίτευξη ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης. Πρώτη βιομηχανική και εμπορική δύναμη στον κόσμο εδώ και 20 χρόνια, η Ευρωπαϊκή Ένωση εμφανίζεται ακόμη ως αυτσαίντερ, εξαρτώμενη από το εξωτερικό για την ανάκαμψη της οικονομίας της. Η κατάσταση αυτή είναι αφύσικη. Η ΕΕ, η οποία από 1ης Ιανουαρίου 2002 διαθέτει στην πλειονότητα της επικράτειάς της ένα ενιαίο νόμισμα, πρέπει να είναι σε θέση να εδραιώσει τον πρωταγωνιστικό της ρόλο της στο παγκόσμιο προσκήνιο και να βρει ίδιους πόρους για την οικονομική ανάπτυξή της.

2.2. Η απουσία συνοχής στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί αδιαμφισβήτητο αδύνατο σημείο. Το παράδειγμα της Ιταλίας με το Νότο, της Γαλλίας με τις αγροτικές και τις απομακρυσμένες περιοχές της και, πιο πρόσφατα, της Γερμανίας με τα νέα Länder, καταδεικνύει σαφώς σε πόσο μεγάλο βαθμό η έλλειψη συνοχής μπορεί να τροχοπεδήσει την οικονομική και κοινωνική πρόοδο μίας χώρας. Το ίδιο ισχύει και για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Με τη διεύρυνση εισέρχονται στην ΕΕ οι χώρες που έχουν τα υψηλότερα ευρωπαϊκά ποσοστά ανάπτυξης κατά την τελευταία

(2) Βλέπε συγκεκριμένα τις ακόλουθες γνωμοδοτήσεις:

- «Δεύτερη έκθεση για την οικονομική και κοινωνική συνοχή» — ΕΕ C 193 της 10.7.2001, σ. 70.
- «Στρατηγική για την οικονομική και κοινωνική συνοχή στην ΕΕ» — ΕΕ C 241 της 7.10.2002, σ. 151.
- «Το μέλλον της πολιτικής της συνοχής ενόψει της διεύρυνσης και της μετάβασης στην οικονομία της γνώσης» — ΕΕ C 241 της 7.10.2002, σ. 66.
- «Δεύτερη έκθεση προόδου για την οικονομική και κοινωνική συνοχή».

πενταετία και τις καλύτερες αναπτυξιακές προοπτικές, αλλά ταυτόχρονα διευρύνονται οι περιφερειακές αποκλίσεις στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά συνέπεια, η πολιτική συνοχής της ΕΕ απαιτείται να διατηρηθεί και να ενισχυθεί. Η εν λόγω πολιτική έχει, άλλωστε, επιτύχει εξαιρετικά ενθαρρυντικά αποτελέσματα στα 20 χρόνια της ύπαρξής της, παρέχοντας τη δυνατότητα στις χώρες της συνοχής να καλύψουν τα κενά τους. Τα αποτελέσματα αυτά όσον αφορά την κάλυψη των κενών των περιφερειών στο εσωτερικό των διαφόρων χωρών υπήρξαν λιγότερο πειστικά, δεδομένου ότι οι ανισότητες σε επίπεδο κατώτερο του εθνικού δεν περιορίστηκαν και, ορισμένες φορές, μάλιστα επιδεινώθηκαν. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει καινούριες μεθόδους για την επιτυχή αντιμετώπιση των προκλήσεων που τίθενται από τη διεύρυνση, όπως παραδείγματος χάρη την επιδίωξη συνεργιών μεταξύ των δράσεων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των Διαρθρωτικών Ταμείων, των επενδυτικών δανείων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και των διαθέσιμων ιδιωτικών κεφαλαίων. Οι συνεργίες αυτές εμπεριέχουν σημαντικές δυνατότητες οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων στις υπό ένταξη χώρες.

2.3. Βάσει της εμπειρίας των προηγούμενων ετών συνάγεται ότι οι χώρες/περιφέρειες που σημειώνουν πρόοδο είναι εκείνες που κατορθώνουν να αξιοποιήσουν και να εκμεταλλευθούν τα πλεονεκτήματα που διαθέτουν, κυρίως όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό (αλλά και τον φυσικό πλούτο, τη γεωγραφική θέση ...). Δεν υπάρχει «θαυματουργή συνταγή», εκτός ίσως από το πνεύμα κοινωνικής συναίνεσης σχετικά με φιλόδοξους στόχους και στοχευμένες επενδύσεις για την παροχή ίσων ευκαιριών στις χώρες και τις περιοχές αυτές με μέλημα τη βιώσιμη ανάπτυξη: της εκπαίδευσης ή/και της κατάρτισης, αφενός, και της ποιότητας των υποδομών, αφετέρου. Η προσπάθεια για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και η μεγαλύτερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών αποτελούν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός ευρωπαϊκού κοινωνικού προτύπου στο οποίο προσβλέπει η πλειονότητα των πολιτών τόσο των κρατών μελών όσο και των υποψηφίων προς ένταξη χωρών. Οποιοσδήποτε τρόπος οργάνωσης ο οποίος δεν θα επεδίωκε την ενίσχυση των εν λόγω προσανατολισμών θα υπήρχε κίνδυνος να βλάψει τη συνοχή και να μεγιστοποιήσει τους περιορισμούς που επιβαρύνουν τις διαρθρωτικές δράσεις. Κρίνεται ζωτικής σημασίας να εξακολουθήσει να ενισχύεται αυτό το κοινωνικό πρότυπο, στο πλαίσιο του οποίου η συμμετοχή των πολιτών στα δημοκρατικά δρώμενα, η ανάπτυξη των δεξιοτήτων, η πρόσβαση στις υπηρεσίες κοινής ωφελείας, η ισότητα των ευκαιριών και η παροχή θεμελιωδών κοινωνικών εγγυών αποτελούν μείζονες πολιτικές αξίες.

2.4. Η ευρωπαϊκή βοήθεια θα έπρεπε να ακολουθεί φθίνουσα πορεία σε συνάρτηση με τα αποτελέσματα που επιτυγχάνονται, να κατανέμεται αναλογικά, να εστιάζεται ορθά στις προτεραιότητες που καθορίζονται υπό την αιγίδα της Ευρώπης με τη συναίνεση των ενεργών τοπικών δυνάμεων και του ιδιωτικού τομέα. Επίσης, σε αυτό το πλαίσιο είναι ουσιώδης η συνεκτίμηση στη μελλοντική πολιτική συνοχής των προγενέστερων εμπειριών και η ενσωμάτωση των βέλτιστων πρακτικών υπό το πρίσμα των επιτευχθέντων

αποτελεσμάτων. Η εν λόγω βασική αρχή καλό θα ήταν να τεθεί ως μία από τις προϋποθέσεις των κανονιστικών ρυθμίσεων που θα διέπουν μελλοντικά την πολιτική συνοχής. Με την προοπτική αυτή, κρίνεται σκόπιμη η ανάπτυξη και η βελτίωση των τεχνικών για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο των Διαρθρωτικών Ταμείων.

2.5. Οι άμεσες επιδοτήσεις στις επιχειρήσεις προκαλούν ολέθριες στρεβλώσεις του ανταγωνισμού μεταξύ των περιφερειών. Εντούτοις, η παροχή στήριξης γενικότερα χωρίς διαταραχή της αγοράς μπορεί να είναι αναγκαία για την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος: υποστήριξη της δημιουργίας νέων δραστηριοτήτων, ενίσχυση της αναπτυξιακής στρατηγικής, έρευνα και κατάρτιση για τις μικρές επιχειρήσεις.

2.6. Η ΕΟΚΕ συνιστά λοιπόν μια ενεργό πολιτική για τη στήριξη της ανταγωνιστικότητας των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών/περιοχών (Στόχος 1 της πολιτικής συνοχής) με σημαντικά μέσα τα οποία θα εστιάζονται όμως στην εκπαίδευση και κατάρτιση, στις υποδομές και στη βιώσιμη ανάπτυξη, στο επιχειρηματικό πνεύμα και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και στις ικανότητες των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών για την κινητοποίηση των δραστήριων τοπικών δυνάμεων. Η πολιτική αυτή απαιτείται να αναληφθεί με σεβασμό προς τις θεμελιώδεις αρχές στις οποίες στηρίχθηκαν οι δράσεις στον τομέα της συνοχής από το 1988 και οι οποίες πρέπει να εξακολουθήσουν να αποτελούν τη βάση των δράσεων για τη συνοχή: συγκέντρωση, προγραμματισμός, προσθετικότητα και εταιρική σχέση.

2.7. Η ΕΟΚΕ ζητεί να διατηρηθεί η παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς όφελος των περιφερειών της ΕΕ οι οποίες στατιστικά θα σταματήσουν να emπίπτουν στον Στόχο 1 λόγω της διεύρυνσης και να εστιασθεί η κοινοτική στήριξη σε μέτρα τα οποία αποσκοπούν στην ανάπτυξη των προσόντων, στην προαγωγή του επιχειρηματικού πνεύματος και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι ορισμένες από τις περιφέρειες που είναι επί του παρόντος επιλέξιμες στο πλαίσιο του Στόχου 1 θα εξακολουθήσουν να χρειάζονται υποστήριξη και μετά από το 2006. Πράγματι, οι εν λόγω περιφέρειες δεν θα πρέπει να σταματήσουν να δικαιούνται την ενίσχυση αυτή απλώς και μόνον επειδή η διεύρυνση θα προκαλέσει αυτόματη μείωση του κοινοτικού μέσου όρου του κατά κεφαλήν ΑεγχΠ. Επί τούτου, η ΕΟΚΕ εφιστά ιδιαίτερα την προσοχή στην αναγκαία προσπάθεια για τη συνοχή, η οποία θα πρέπει να συνοδεύει αυτό το ιστορικό πολιτικό άνοιγμα στο πλαίσιο μίας περιφερειακής πολιτικής για το σύνολο της ευρωπαϊκής επικράτειας.

2.7.1. Η σημερινή κατανομή στους Στόχους 1, 2 και 3 όπου το επίπεδο της ενίσχυσης ποικίλλει, αλλά και ο προσανατολισμός των δράσεων, πρέπει να αντικατασταθεί από ένα πιο ευέλικτο σύστημα. Πρέπει να διατηρηθούν τρία διαφορετικά επίπεδα ενίσχυσης με τη μεγαλύτερη ενίσχυση στους εναπομένοντες και νέους τομείς του Στόχου 1. Για τους εναπομένοντες τομείς του Στόχου 2 και τους πρώην τομείς του Στόχου 1 παρέχεται χαμηλότερη ενίσχυση ανά κάτοικο. Για τους υπόλοιπους τομείς στη διευρυμένη ΕΕ παρέχεται ενίσχυση σε ακόμη χαμηλότερο επίπεδο. Οι τελευταίες αυτές ενισχύσεις πρέπει να αφιερωθούν αποκλειστικά στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων και στις ανταλλαγές εμπειριών μεταξύ περιφερειών.

2.8. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της διατήρησης τόσο της εθνικής όσο και της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης προς όφελος περιοχών που παρουσιάζουν σοβαρά διαρθρωτικά μειονεκτήματα (ιδιαίτερα απομακρυσμένες, νησιωτικές, ορεινές, απομονωμένες, εξαιρετικά αραιοκατοικημένες περιφέρειες ...), οι οποίες χρήζουν συγκεκριμένης υποστήριξης προκειμένου να αποφευχθεί η εγκατάλειψή τους από πλευράς υπηρεσιών κοινής ωφελείας, και κυρίως δικτύων επικοινωνίας και μεταφοράς (συμπεριλαμβανομένων και των επικοινωνιών ευρείας ζώνης). Οι μεταρρυθμίσεις που θα επέλθουν στα μέτρα για τη συνοχή έπειτα από τη διεύρυνση δεν πρέπει να προκαλέσουν αποδυνάμωση της στήριξης που προορίζεται σε αυτές τις εξαιρετικά ευάλωτες κοινότητες. Επιπλέον, στον συγκεκριμένο τομέα, κρίνεται σκόπιμο να εξακολουθήσει να ενθαρρύνεται η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού η οποία πρέπει να διατηρηθεί ως βασική προτεραιότητα και θα απαιτήσει συμπληρωματικά μέσα σε επίπεδο ΕΕ. Η αξιοποίηση επιτυχημένων εμπειριών, καθώς και η συμπερίληψη των περιφερειών αυτών στις μεγάλες ευρωπαϊκές πολιτικές θα προσέδιδε προστιθέμενη αξία στην κοινοτική αλληλεγγύη.

3. Διακυβέρνηση

3.1. Η βελτίωση της διακυβέρνησης όσον αφορά την πολιτική συνοχής είναι επιβεβλημένη. Από αυτήν εξαρτάται η προστιθέμενη αξία της κοινοτικής πολιτικής συνοχής. Μία αποτελεσματική πολιτική συνοχής απαιτείται να είναι σαφής, κατανοητή και αποδεκτή από τους δικαιούχους, οι οποίοι πρέπει να διαδραματίζουν ενεργό ρόλο, και κυρίως να περιλαμβάνει όλους τους παράγοντες που μπορούν να οδηγήσουν σε οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές, περιβαλλοντικές και ανθρώπινες εξελίξεις. Τα στοιχεία αυτά θεωρούνται, άλλωστε, ολόένα και πιο αναπόσπαστα.

3.2. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει κατ' αρχήν τις συστάσεις της για μία πραγματική απλοποίηση των διαδικασιών εφαρμογής της πολιτικής συνοχής και θεωρεί ότι μόνον μία ριζική μεταρρύθμιση θα καταστήσει δυνατή την πλήρη διαφύλαξη της αξιοπιστίας αυτής της θεμελιώδους πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σε αυτή την επιδίωξη, η οποία έχει κατ' εξοχήν λειτουργική χροιά, κρίνεται σκόπιμο να προστεθεί η αξίωση περί καθιέρωσης ενός συστήματος διερεύνησης των προοπτικών, των τάσεων και της εξέλιξης των παραμέτρων που καθορίζουν την πραγματική σύγκλιση και τους ενεργούς παράγοντες ανταγωνιστικότητας.

3.3. Η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα διαβεβαιώσει ότι τάσσεται υπέρ της διατήρησης και της ανάπτυξης των θεμελιωδών αρχών των Διαρθρωτικών Ταμείων κατά το διάστημα που αρχίζει το 2007. Πέραν από τη συζήτηση που προαναφέρθηκε σχετικά με το μέλλον της συγκέντρωσης, απαιτείται να επιδειχθεί μέριμνα για το σχεδιασμό και τη διαχείριση των προγραμμάτων των Διαρθρωτικών Ταμείων με πλήρη σεβασμό της αρχής της επικουρικότητας. Τούτο προϋποθέτει τη διαμόρφωση μίας πολιτικής η οποία θα ευνοεί την πλήρη και ενεργό συμμετοχή των τοπικών αρχών και των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων, αντί πρωτοβουλιών οι οποίες

θα είχαν ως μοναδικό αποτέλεσμα την ενδυνάμωση του ρόλου των εθνικών κυβερνήσεων. Η ΕΟΚΕ δεν θα μπορούσε να θεωρήσει ενδιαφέρουσα μία πρόταση η οποία, στην πράξη, θα παρέδιδε τον έλεγχο των Διαρθρωτικών Ταμείων στις κυβερνήσεις των κρατών μελών.

3.4. Για να διασφαλισθεί η βελτίωση της κατανομής των ρόλων μεταξύ των διαφόρων επιπέδων λήψης αποφάσεων, μία από τις βασικότερες επιβεβλημένες ενέργειες (εάν όχι η βασικότερη) συνίσταται στο να λάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση ρηξικέλευθα μέτρα για την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

3.5. Μία καλύτερη κατανομή των ρόλων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των κρατών μελών και περιφερειών κρίνεται επιβεβλημένη για την αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων και υπερβολικών προθεσμιών. Θα ήταν σκόπιμο να προσδιορίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση τις μείζονες προτεραιότητες με κεντρικό άξονα τους στόχους της Λισσαβόνας, ούτως ώστε να ανατεθεί στις περιφέρειες η ευθύνη της εφαρμογής των προγραμμάτων και να περιορισθεί ο ρόλος των κρατών μελών στον έλεγχο της επιτυχούς ολοκλήρωσής τους. Η χρηστή ευρωπαϊκή διακυβέρνηση εδράζεται σε μία αντιπροσωπευτική και συμμετοχική δημοκρατία. Ο ρόλος των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων χρήζει επανεξέτασης και ενδυνάμωσης. Βάσει των προτεραιοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε συνεργασία με τις τοπικές αρχές, οι οικονομικές και κοινωνικές οργανώσεις θα πρέπει να συμμετέχουν άμεσα στον καθορισμό των προτεραιοτήτων, αλλά και να ασχολούνται με την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των δράσεων στο πλαίσιο τοπικών ή περιφερειακών συντονιστικών επιτροπών. Η προσέγγιση αυτή υπό το πρίσμα της εταιρικής σχέσης αποδείχθηκε καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχία των δράσεων συνοχής και, κατά συνέπεια, η ΕΟΚΕ ζητεί να αποτελέσει βασική συνιστώσα της πολιτικής συνοχής: μία πραγματική εταιρική σχέση με το σύνολο των οικονομικών και κοινωνικών εταίρων σε όλα τα στάδια του προγραμματισμού είναι ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση της εφαρμογής μίας τέτοιας πολιτικής. Οποιαδήποτε απόπειρα περιορισμού του ρόλου της εταιρικής σχέσης στις πρωτοβουλίες για τη συνοχή δεν μπορεί παρά να μειώσει και να περιορίσει το πεδίο και το ενδιαφέρον των δράσεων. Η ΕΟΚΕ, σε διερευνητική γνωμοδότησή της επί του θέματος, προβαίνει στη διατύπωση συγκεκριμένων προτάσεων με στόχο την ενσωμάτωση των εν λόγω αρχών σε μία νέα νομοθεσία⁽¹⁾.

3.6. Θα ήταν σκόπιμο, αφενός, ο αυστηρός προγραμματισμός που πραγματοποιείται με «Ενιαία Έγγραφα Προγραμματισμού» (ΕΕΠ) να αντικατασταθεί από συμβάσεις στόχων και, αφετέρου, ένα σημαντικό τμήμα των προγραμμάτων να ανατίθεται — με τη μορφή συνολικών επιδοτήσεων — σε τοπικές οργανώσεις που σχετίζονται ή εκπροσωπούν τους οικονομικούς και κοινωνικούς εταίρους για τη διαχείριση μικρών έργων. Συνιστάται, επίσης, η συστηματική καθιέρωση νέων χρηματοδοτικών μηχανισμών για τις ΜΜΕ.

(1) «Εταιρική σχέση για τη λειτουργία των Διαρθρωτικών Ταμείων».

3.7. Η έννοια της προσθετικότητας πρέπει να καταστεί ελαστικότερη και, αντί να εφαρμόζεται έργο προς έργο, να συναρτάται με την εκπλήρωση των στόχων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η ΕΕ θα μπορούσε να αποτελέσει τη μοναδική δημόσια πηγή στήριξης για την υλοποίηση των επιδιωκόμενων προτεραιοτήτων της που απορρέουν από τους στόχους της Λισσαβώνας.

3.8. Προτείνεται η σύσταση ενός Ενιαίου Διαρθρωτικού Ταμείου, το οποίο θα μπορούσε να βασίζεται σε μια λογική πολυετούς λειτουργίας, να χρησιμοποιεί ενδεικτικά κονδύλια και να διακρίνεται από ευελιξία για την επιβράβευση των ικανότερων περιφερειών και των χωρών μέσω ενός αποθεματικού επίδοσης. Το αποθεματικό αυτό θα καθιστούσε επίσης δυνατή τη διαμόρφωση καινοτόμων σχεδίων και την υλοποίησή τους εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών, αλλά και την έγκριση της χορήγησης πιστώσεων εκτάκτου ανάγκης για την αντιμετώπιση εξαιρετικά δύσκολων καταστάσεων.

3.9. Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι απαιτείται οι συζητήσεις σχετικά με τη μελλοντική πολιτική συνοχής να ξεκινήσουν όσο το ταχύτερο δυνατόν πιο γρήγορα και να τους διατεθεί άπλετος χρόνος προκειμένου να μην περιορισθεί ο διάλογος σε μία απλή εξέταση των χρηματοοικονομικών στοιχείων εις βάρος της συνεκτιμησης των οικονομικών και κοινωνικών παραμέτρων, η οποία θεωρείται ζωτικής σημασίας στο πλαίσιο της διεύρυνσης και της αυξανόμενης τάσης προς την παγκοσμιοποίηση. Ο διάλογος αυτός επιβάλλεται να διεξαχθεί απολύτως εμπειριστωμένα και με πλήρη διαφάνεια, παρέχοντας κεντρικό ρόλο στους φορείς της κοινωνίας των πολιτών.

4. Συνεργασία των περιφερειών

4.1. Υφίσταται ευρεία συναίνεση σχετικά με τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών και με την κοινοτική προστιθέμενη αξία μιας δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τούτο επιβεβαιώθηκε και κατά το Ατυπο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που πραγματοποιήθηκε στη Χαλκιδική στις 16 Μαΐου 2003.

4.2. Λαμβανομένων υπόψη των επιπτώσεων της διεύρυνσης και της παγκοσμιοποίησης, η πολιτική συνοχής πρέπει να προωδεί μία πιο πολυκεντρική ανάπτυξη τους κοινοτικού χώρου. Αυτός ο βασικός πολιτικός προσανατολισμός προϋποθέτει όχι μόνον την ύπαρξη κοινών στόχων, αλλά και την αναγνώριση της ευρωπαϊκής οικολομορφίας. Η διασυνοριακή, η διακρατική και η διαπεριφερειακή συνεργασία εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης — παρά τις δυσκολίες που θέτει η υλοποίησή τους — αναγνωρίζονται ως ζωτικά μέσα για την ολοκλήρωση περιφερειών οι οποίες έζησαν χρόνια ολόκληρα δίπλα — δίπλα. Οι παραμεθόριες περιφέρειες εντός των συνόρων της ΕΕ, οι οποίες είναι συχνά περιθωριοποιημένες, αρχίζουν να αποκτούν μία νέα δυναμική διαμέσου νέων μορφών αλληλεγγύης και συμπληρωματικότητας. Μετά την 1η Μαΐου 2004, θα κάνουν την εμφάνισή τους καινούριες μεγάλες παραμεθόριες περιφέρειες και, συνεπώς, το πρόγραμμα Interreg πρέπει να συνεχισθεί και να επεκταθεί, αλλά με νέες προτεραιότητες και με σημαντική ελάφρυνση των μεθόδων διαχείρισής του απλοποιώντας ριζικά τις διαδικασίες.

4.3. Η υπερβολική διάσπαση των παρεμβάσεων στο πλαίσιο των προγενέστερων προγραμμάτων υπήρξε αναμφίβολα επίσημα για την αποτελεσματικότητα, τη διαφάνεια και τη σαφήνεια των προγραμμάτων. Η ΕΟΚΕ συνιστά επομένως τη διάρθρωση των προτεραιοτήτων γύρω από άξονες οι οποίοι θα ευνοούσαν την εμφάνιση ανταγωνιστικών παραμεθόριων περιφερειών, όπως παραδείγματος χάρι: πανεπιστημιακό δίκτυο, σύστημα αναζήτησης, κοινές δομές στήριξης των ΜΜΕ, βελτίωση των μέσων επικοινωνίας και μεταφοράς, κοινό πρόγραμμα προς όφελος της βιώσιμης ανάπτυξης ...

4.4. Η μεθοριακή συνεργασία με τις τρίτες χώρες (συμπεριλαμβανομένων των «νέων γειτόνων εξ Ανατολάς» και των μεσογειακών χωρών) χρήζει επίσης ενδυνάμωσης με την προοπτική μιας διευρυμένης Ευρώπης η οποία απευχεται την ανέγερση ενός δεύτερου τείχους του Βερολίνου. Στόχος στις εν λόγω παραμεθόριες περιφέρειες πρέπει να είναι επίσης η καθιέρωση πνεύματος συνεργασίας, η προαγωγή της εξοικείωσης με τους άλλους και η αξιοποίηση κάθε δυνατής μορφής συμπληρωματικότητας.

4.5. Για την τελεσφόρηση των στόχων της Λισσαβώνας, η ΕΟΚΕ συνιστά την ανάληψη προγραμμάτων ανταλλαγής ορθών πρακτικών με τη συμμετοχή των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των οικονομικών και κοινωνικών φορέων, τα οποία θα μπορούσαν να εστιάζονται πιο συγκεκριμένα στα εξής: καταπολέμηση του αποκλεισμού, ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, αύξηση του επιπέδου απασχόλησης, διάδοση της οικονομίας της γνώσης, επίταση των ερευνητικών προσπάθειών, ποιότητα της κατάρτισης, επιχειρηματικό πνεύμα, εφαρμογή του Χάρτη για τις μικρές επιχειρήσεις.

4.6. Προκειμένου να υποστηριχθούν οι δράσεις συνεργασίας μεταξύ των περιφερειών, η ΕΟΚΕ προτείνει μία μέθοδο που δεν είναι γραφειοκρατική και συνεπώς η διαχείρισή της δεν ανατίθεται αποκλειστικά και μόνον στα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού μέσου, στο οποίο θα έχουν άμεση πρόσβαση οι περιφέρειες και οι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς, για την πραγματοποίηση συγχρηματοδοτήσεων με τα κράτη μέλη (και σε τρίτες χώρες). Η διαχείριση του εν λόγω μέσου για τη διευκόλυνση της συνεργασίας θα μπορούσε να ανατεθεί σε μία εξειδικευμένη ευρωπαϊκή υπηρεσία, επιφορτισμένη με τη διοργάνωση συναντήσεων για την προαγωγή της ανταλλαγής εμπειριών.

5. Συμπεράσματα

5.1. Η περιφερειακή πολιτική κοινοτικής συνοχής πρέπει να αποβλέπει, μέσω ευρείας μεταρρύθμισης, στη μεγιστοποίηση της ανταγωνιστικότητας των περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εμφανίζουν ελλιπή χρήση των ιδίων πόρων, και όχι στην αντιστάθμιση των αναπτυξιακών αποκλίσεων με την παροχή κρατικών ενισχύσεων. Το ζητούμενο για την ΕΕ είναι να προσδώσει πραγματική προστιθέμενη αξία με τις παρεμβάσεις της, αξιοποιώντας τις

επιτυχημένες εμπειρίες και τη συνεργασία μεταξύ των περιφερειών. Η εν λόγω προστιθέμενη αξία θα συμβάλει κατ' αυτόν τον τρόπο στην ενσωμάτωση των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών στις μεγάλες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

5.2. Η ΕΟΚΕ συνιστά τη ριζική μεταρρύθμιση των προτεραιοτήτων και των μεθόδων της πολιτικής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει η διεύρυνση και η οικονομία της γνώσης. Η νέα πολιτική συνοχής για το διάστημα 2007-2013 πρέπει να εναρμονισθεί κατά προτεραιότητα με τη στρατηγική της Λισαβώνας, προκειμένου να καταστεί η Ευρωπαϊκή Ένωση η πλέον ανταγωνιστική οικονομία

στον κόσμο που να βασίζεται στη γνώση και να παρασχεθούν σε όλες τις περιφέρειες τα μέσα που απαιτούνται για να συμμετάσχουν πλήρως σε αυτό το εγχείρημα αξιοποιώντας τα πλεονεκτήματά τους.

5.3. Η εν λόγω μεταρρύθμιση προτείνεται να εστιάζεται στα θέματα της ανταγωνιστικότητας και της συνεργασίας των περιφερειών και η επιτυχής έκβασή της μπορεί να διασφαλισθεί χάρη στις νέες μεθόδους διακυβέρνησης που βασίζονται στη διαφάνεια, στην απλοποίηση των διαδικασιών, καθώς και στην επιδίωξη μίας πραγματικής εταιρικής σχέσης με τους τοπικούς και περιφερειακούς οικονομικούς και κοινωνικούς φορείς.

Βρυξέλλες, 25 Σεπτεμβρίου 2003.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής
Επιτροπής

Roger BRIESCH

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η συμβολή των λοιπών κοινοτικών πολιτικών στην οικονομική και κοινωνική συνοχή»

(2004/C 10/20)

Στις 23 Ιουλίου 2002, ο κ. Michel Barnier, μέλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αρμόδιος για την περιφερειακή πολιτική, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εξ ονόματος της Επιτροπής, να καταρτίσει γνωμοδότηση με το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες της ΕΟΚΕ για το θέμα, κατήρτισε τη γνωμοδότησή του στις 11 Σεπτεμβρίου 2003 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Νταση).

Κατά την 402η σύνοδο ολομέλειας της 24ης και 25ης Σεπτεμβρίου 2003 (συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 66 ψήφους υπέρ, 21 ψήφους κατά και 10 αποχές.

1. Εισαγωγικές επισημάνσεις

1.1. Πρόσφατα γεγονότα υψίστης σημασίας καταδεικνύουν ότι ο δρόμος προς την πολιτική Ένωση θα είναι ακόμα μακρύτερος και δύσκολος. Ορισμένες κυβερνήσεις ευρωπαϊκών χωρών φαίνεται να ξέχασαν τη θέση που προβλήθηκε κατά κόρον στις δεκαετίες 70 και 80 σύμφωνα με την οποία η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελεί μονόδρομο για τις ευρωπαϊκές χώρες διότι η κάθε μια χωριστά δεν μπορεί να επηρεάσει τις εξελίξεις σε παγκόσμια κλίμακα.

Όμως, η οικονομική και κοινωνική συνοχή αποτελεί, μαζί με την ΟΝΕ και την ολοκλήρωση της εσωτερικής Αγοράς, έναν από

τους βασικούς στόχους που τέθηκαν από τις Συνθήκες και επιβεβαιώθηκαν από το σχέδιο Ευρωπαϊκού Συντάγματος.

Οι σημερινές ειδικότερες νέες συνθήκες και κυρίως:

- η εντεινόμενη παγκοσμιοποίηση των αγορών,
- η διεύρυνση της ΕΕ και η επέκτασή της στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης,
- η κυριάρχηση της κοινωνίας αλλά και της οικονομίας της γνώσης και,
- τα γενικότερα κοινωνικά και πολιτικά χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν τη φυσιογνωμία του 21ου αιώνα,